

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov
Issued daily except Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Drednički in upravljalni prostori
2637 S. Lawrence Ave.

Office of Publication
2637 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je 20.00

Noted as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 26. septembra (Sep. 26), 1932.

Subscription \$3.00
Yearly

STEV.—NUMBER 227

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Rooseveltove liberalizem ne sega pod kožo

Odeva se s plašcem, ki mu ne pri-
stojajo, pravi Thomas. Hoover
ve kaj hoče, ne pa Roosevelt

New York. — V prvem izmed
sedmih glavnih govorov v tej
kampanji je Norman Thomas
tradicional demokratskega kandi-
data Roosevelta, ki paradira pod
nastavo liberalizma. Na vzhodu
se družijo z velemagnati, ki ga
smatrajo za povsem "varnega".
Na zapadu pa nastopa kot pro-
gresivec in liberal.

"V svojih dosedanjih govo-
rih sem razložil socialistično
stališče glede brezposelnosti,
poljedelstva, rudarstva in me-
narodnih odnosov tako jasno,
da mi ne more nikdo očitati iz-
begavanja katerikoli problema,"
je rekel Thomas.

"Zasluzil sem pravico, da to
zahtevam tudi od naših naspro-
tnikov. Ni igranje z besedami,
če pravim, da je največja tra-
gedija ameriške politike to, da
mi iz navade nominiramo kan-
didate na listi večinskih strank
in nato pričakujemo, da slišimo,
kaj je njih stališče, če ga sploh
imajo, o važnih javnih vpraša-
njih."

"Razmere so prisilile Hoover-
ja na akcijo, katere nam omogo-
čajo razvideti njegovo stališče.
Njegovi nazori so iskreno kapi-
talistični. O njem se lahko re-
če, da se je izkopal iz iluzije iz
leta 1928 in 1929 in je izdelal
vsaj nekakšen program, slab
kot je."

"Nikdo pa ne ve, kaj je Ro-
oseveltov program — niti sam
Roosevelt ne. Od njega narod
pričakuje, da ga razloži natan-
čneje. V platformi njegove
stranke, katero je spisal naj-
večji tiran svobode in pravice,
A. Mitchell Palmer, ni naveden
niti v jedru. Kaj pa je v ostal-
nem Rooseveltovo stališče?"

"V mednarodnih vprašanjih
je njegov glavni svetovalec Wil-
liam Randolph Hearst (največ-
ji lingvist in časopisni izdajal-
cel). Po njegovem navodilu je
udaril po tisti Ligi narodov, za
katero je agitiral l. 1920. Po
Hearstovem navodilu tudi na-
protište črtanju vojnih dolgov,
ne pove pa kako jih kolektati.
V ostalem se je dozdaj posluž-
eval običajnih fraz o njegovi že-
li po miru in obenem o dovolj
veliki armadi in mornarici. O
Rusiji se ni spregovoril besed-
nice."

"Prav tako nejasen je o eko-
nomskih vprašanjih. Vloga v
granju "liberalca" se mu je po-
večala toliko, da ugaja večji
mesenici, tako senatorju Whee-
lerju kot (bankirju) Baruchu
in (multimilijonarju) Vincentu
Astorju. Ko je bila lansko zimo
v teku velika borba o vpra-
šanju davka na konzumi, je od-
klonil povedati svoje mišljenje
o vprašanju."

"Sedaj je naklonjen nekak-
šni regulaciji bank in Wall
Streeta. Ni pa razložil koliko
bi zaklepe njegove nejasne re-
forme v tej krizi niti povedal,
zakaj jih ni prej sponzoriral in
zagovarjal kot governor New
Yorka, katere pozicija mu v
tem pogledu daje več moči —
poleg rohnjenja — kot pa pred-
sedništvu kandidatu."

"Sleheri pričakuje kakšen
detajliran program bo Ro-
osevelt končno predložil — če sploh
kaj — glede brezposelnosti. O-
čividno se pri nominiranju kan-
didatov poslužujejo aličnega
pravila kot pri izboranju po-
rotnikov — da ničesar ne vedo
o zadevi na rokah."

"Judson King od Popular
Government lige skuša napra-
viti iz Roosevelta nekakšnega
sv. Jurija, ki bo tebi nič meni
zabodel zmaja elektrarskega
trusta. Njegov rekord pa ne

upravičuje Kingovega navduše-
nja. Ko je v začetku svojega
governorstva prav pošteno zme-
šal vprašanje električne sile, na
primer v zadevi pogodbe o po-
rabi vode pri Niagarskih ska-
lovih, se je lepo vsedel na stol
in užival zmago, ki je bila že
prej dobljena glede reke St.
Lawrence.

"Kot governor ni niti z me-
zincom ganil v interesu prebi-
valcev mesta New York, katerih
več kot polovica danes faktično
plačuje višje cene za elektriko
in ne nižje. Edino kar on zagor-
varja je popolnejša regulacija
elektrarskih družb — stvar, ka-
tero je razvoj pokazal za vlad-
no lastovanje velikih transmi-
sionjskih omrežij zagovarja le kot
zadnje sredstvo in še to je ovil
z različnimi pogoji."

O njegovem farmerskem pro-
gramu pravi Thomas, da je
prav tako nejasen. "Kar je do-
brih točk v njem, izgleda, da so
bile vzete iz socialistične plat-
forme, ampak nimajo dobro iz-
delane balance kot v socialisti-
čnem programu."

"Governor, ki hoče sedaj sto-
riti toliko za farmerje, ni še
niti dvignil prsta, da bi jih re-
šil iz krepčev velikih meka-
rskih kompanij v njegovi drža-
vi niti ne konzumente, ki mora-
jo plačevati oduške cene. Po-
leg vsega tega nima nobenega
programa za reševanje mon-
stroznega zla najemniškega
farmerstva, ki presega nad
50% celo v nekaterih najbolj
rodovitnih državah."

Amerika sprojela načrt Lige narodov

Prevzela bo moralno odgovornost
nad situacijo v zamorski repu-
blici

Zeneva, 24. sept. — Združene
države so večeraj kapitulirale
pred Ligo narodov v zvezi z
vprašanjem rehabilitacije Libe-
rije, zamorske republike v Afri-
ki. Sprejele so načrt, ki dovo-
ljuje Ligi narodov otvoritev po-
gajanj z dvema ameriškim
kompanijama, ki dominirata fi-
nance v Liberiji — Firestone
Rubber Co. in National City
Bank of New York.

Cilj pogajanj, katere bo Liga
narodov otvorila, je prisiliti
Firestone Rubber Co. na plačitev
višje najemnine na plantaže kav-
čuka v Liberiji in pregovoriti
National City banko, da bi po-
sodila večje vsote denarja re-
publiki, ali pa dovolila, da repu-
blika išče posojila drugod, kar je
sedaj prepovedano na podlagi
posebne pogodbe.

V krogih Lige narodov sma-
trajo, da je Amerika s spreje-
tjem načrta prevzela moralno
odgovornost, da prisili obe
ameriški kompaniji, da bosta pla-
čali večje vsote za kencesije, ki jih
imata v Liberiji.

Reprezentanti ameriške vlade
v Zenevi Samuel Reber, ki je
prejšnji dan predložil svojo pro-
pozicijo glede solucije finančnih
in ekonomskih problemov v Li-
beriji, jo je kasneje umaknil
brez velikega odpora. Rekel je
da ameriška pozicija vsebuje
več koristnih sugestij, katere
naj bi Liga narodov upoštevala
in vključila v svoj načrt.

Pridigar obtožen posilstva
Madisonville, Ky., 24. sept. —
Rev. Herbert Sheets, baptistični
pastor, je bil sredi pripravljen
v tujakstvo ječo na obtožbo posil-
stva. Pastora je obtožila sedem-
najstletna Julia Parker, ki je
policiji izpovedala, da jo je pri-
digar napadel, ko sta se vracala
iz bližnjega Bostona, kjer je imel
Sheets pridigo. Sheets, ki je prej
bival v Chillicothe, O., je ože-
njen in oče dveh otrok.

AVGUST PRINE- SEL NAJHNO IZBOLJŠANJE

Zaposlenost se je na splošno ne-
koliko zvišala, ne dosega pa
nazadovanja v juliju. Glavne
industrije še v mrtvilo

New York. — (FP) — Iz sta-
tističnih poročil raznih držav o
zaposlenosti in medznih izpla-
čilih v avgustu je sedaj mogo-
če ugotoviti, koliko so bila res-
nična poročila na prvih straneh
časopisa o novem "boomu" v
industrijah. Dasi ta poročila
pokažejo majhno izboljšanje
situacije, vendar pa niso bile
armade brezposelnih toliko a-
fektirane kot časopisne vesti.

Na splošno se situacija ni to-
liko izboljšala v avgustu kot je
znajalo nazadovanje v juliju,
ki je bil dozdaj v vseh ozi-
rih najslabši mesec. V nekaterih
državah je zaposlenost nekoliko
narasla, sem pa tam tudi mez-
na izplačila, v nekaterih pa se
je znižala; v Ohiju na primer za
pet odstotkov.

Izplačila med v manufakturnih
industrijah v Illinoisu so
se zvišala za 6.8% nad julijem,
ko je znašala izguba 13.8%.
Kljub temu so dosegla komaj
31.4% v primeru z začetkom
1925-1927, katere doba se sma-
tra za normalno in je označena
s številko 100. Produkcija pre-
moga se je zvišala za 5.2%, že-
lezniških vagonov in lokomotiv
za 4% in aktivnost v gradbeni
industriji za 8.7%.

V Marylandu se je zaposle-
nost dvignila za devet desetih
odstotka, nič pa izplačane mez-
de.

Kalifornija izkazuje največ-
je izboljšanje, ki je zgolj sezon-
sko. Zaposlenost se je dvignila
za 15% in izplačane mezde
13.5%, znižal pa se je povprečni
tedenski zaslužek za 1.4%.
Kljub temu so izplačane mezde
še vedno 26.5% nižje kot v av-
gustu 1931; v gradbeni indu-
striji za 39.8% in zaposlenost
30.8%.

New York poroča o zvišanju
zaposlenosti za 2.3% v primeru
z znižanjem za 3.4% v juliju.
To izboljšanje je pripisati zgolj
končanju stavke v oblačilni in-
dustriji in izboljšanju situacije
v tekstilni industriji.

Iz istega razloga zaznamuje
nekoliko izboljšanja tudi drža-
va Massachusetts. Izmed vseh
industrij je tekstilna edina pa-
noga, ki je v avgustu pokazala
večjo aktivnost. Razlog za to
je zvišanje cen bombaža več kot
pa izboljšanje trga. Koncem av-
gusta pa so tudi cene bombaža
padle in prav tako tudi cene v
trgovini na debelo.

Končno pa ni prišlo do prič-
kovanega oživiljenja v glavnih
industrijah, ki so ključ do iz-
boljšanja položaja. Produkcija
v jeklarski industriji je naras-
la le za dva odstotka in je zna-

Krojači v Baltimo- ru zmagujejo

Mnogo delodajalcev se je že po-
dalo in pristalo na zahteve
stavkarjev

Baltimore, Md. — (FP) — Re-
volta krojaških delavcev je
uspešna. Pod vodstvom Hyma-
na Blumberga, podpredsednika
Amalgamated Clothing Workers
unije, je nad pettisoč delavcev
pustilo delo in zastavkalo. Ta
stavka je ena najbolj spektaku-
larnih, kar jih je videlo to me-
sto v zadnjem desetletju.

Po dolgih letih pasivnosti na-
pram neznosnim razmeram v
krojaških delavnicah, dolgemu
delovniku in medznim redukci-
jam se je vrnil militantni duh
med delavce. Stavkarji so ak-
tivni v masnem piktiranju in
nedavno so navallili na delavni-
co Consolidated Garment Co. ter
jo prisilili na ustavitev obrata.

Med delodajalci je nastala pa-
nika in prosijo za poravnavo, v
katero unija privoli le v slu-
čajih, kjer delodajalec sprejme
njene pogoje. Podpisala je že
pogodbe s firmami, ki so pristale
na zvišanje mezde za 25 odstot-
kov in skrajšanje delovnega te-
dna na 40 ur. Vsa dan prihaja-
jo reprezentanti delodajalcev
v urad unije in urgrajo porav-
navo. To se stavkarjem dopade,
ker raje vidijo, da delodajalec
prihajajo k njim in prosijo za
poravnavo kot da bi oni stali
pred durmi delavnice in prosja-
čili za delo.

Vsi shodi, ki jih akcije uni-
ja, so dobro obiskani. Vgraj-
valno delo med delavci vodi
Charles Erwin, urednik glasila
unije "Advance," s sedežem na
A. J. Blumberga in drugih or-
ganizatorjev.

Cestni železnikarji dobili novo
redukcijo

Terre Haute, Ind. — Cestnim že-
lezničarjem in voznikom avtobu-
sov so bile plače ponovno znižane.
Topot za 25%. Nova plača
znaša krog dva dolarja na dan.
Delavci niso organizirani.

Na drugi strani pa so ostale
stare cene uniformam, katere
morajo delavci kupovati pri kom-
paniji. Zanje jim računa še ved-
no \$55, v privatnih trgovinah
stanejo le \$15.

Žrtve zastrupljenja z alkoholom

New York, 24. sept. — R.
Smith je večeraj umrl v Bellevue
bolnišnici na posledicah zastrup-
ljenja z alkoholom. Smith je že
petnajsta žrtev zavijanja stru-
penih opojnih pijač v zadnjih
dveh tednih.

Dva rudarja ubita v premogov-
niku

Herrin, Ill., 24. sept. — Ekspo-
zija dinamita je večeraj ubila dva
rudarja v premogovniku v bližni
Crab Orchard.

Šala le frakcijo nad 15 odstot-
kov od kapacitete. Cleveland
Trust Co. poroča, da je produk-
cija še vedno 50.2% pod norma-
lo in izboljšanje malenkostno.

MILICNIKI RAZ- GNALI RUDAR- SKE STAVKARJE

Napadli so jih z bombami za sol-
jenje. Milicniki zastražili ce-
ste, da preprečijo invazijo
kompanijske lastnine

Taylorville, Ill., 24. sept. —
Dvesto milicnikov je večeraj na-
padlo rudarske stavkarje, ki so
se zbrali v Langleyville, z bom-
bami za soljenje. Stavkarji so
prišli v to naselbino iz drugih
distriktov, da preprečijo obrat
v premogovnikih Peabody Coal
Co.

Milicniki so potem navallili na
posamezne grupe rudarskih
stavkarjev, med katerimi je bi-
lo tudi več žensk in otrok, ter
jih razpršili. Nosili so plinske
maske, ko so izvrševali to delo.

Neko poročilo se glasi, da se
je krog 250 rudarjev vrnilo na
delo v premogovnik št. 9 Pea-
body Coal Co. na podlagi mez-
ne lestvice, ki določa pet dolar-
jev na dan. Progressivna rudar-
ska unija, ki je bila organizirana
proti United Mine Workers
of America, zahteva staro me-
zdo \$6.10 na dan.

Kasneje so milicniki uvedli
preiskavo in val zunanji rudarski
stavkarji so bili izgnani iz na-
selbine. Vae ceste, ki vodijo v
Langleyville, kjer ima Peabody
Coal Co. več premogovnikov, so
milicniki zastražili. Milicniki so
se oborožili s strojnimi puška-
mi in nožnicami, da tako pre-
strašijo stavkarje, ki so nazna-
nili, da bodo ponovno invadirali
naselbino.

Rudarski izgredi v Spring- fieldu

Eden ubit in 24 ranjenih v bitki
v glavnem delu mesta

Springfield, Ill., 26. sept. —
Snoči je prišlo do krvave bitke
med člani United Mine Workers
of America in člani nedavno u-
stanovljene rudarske unije, v
kateri je bil ubit detektiv Por-
ter William, 24 drugih oseb pa
je bilo bolj ali manj ranjenih.
Situacija je bila tako kritič-
na, da se je lokalna policija o-
brnila na državni policijski de-
partment in na urad okrajnega
šerifa za pomoč. Dospela poli-
cijske rezerve so končno raz-
pršile izgrede in vzpostavile
red.

Garner H. Smith iz Herrina
je bil obtožen umora detektiva,
24 drugih rudarjev, članov UM-
WA, pa podžiganja na izgrede.
To je bila ena najresnejša bitka
med rudarskimi frakcijama,
odkar so se uporni rudarji od-
cepili od UMWA in ustanovili
svojo unijo.

Bitka se je vršila pred hote-
lom Leland, kjer ima John L.
Lewis, predsednik mednarodne
rudarske unije, svoj glavni stan,
ne daleč od governorjeve palače.

Nova nota Boliviji in Paragvaju

Neutrálne države zahtevajo li-
kvidacijo konflikta, ki je na-
stal glede kontrole nad pokra-
jino Chaco

Washington, D. C., 24. sept. —
Hooverjeva administracija je
zaeno z drugimi neutralnimi drža-
vami podzela korake za kon-
čanje spora med Bolivijo in Pa-
ragvajem. V novi noti, katero so
odobrile Kolumbija, Kuba in Me-
hika, zahteva od obeh vlad, naj
pristaneta na načrt arbitraže in
ukinita sovražnosti. Nota dalje
urgira Bolivijo in Paragvaj, naj
pristaneta, da nevtralna komisija
uvede preiskavo situacije v
distriktu Chaco, radi katerega
je nastal spor. Nota vsebuje tu-
di grožnjo, da bodo nevtralne države
odpoklicale svoje diploma-
tične reprezentante v slučaju, da
bosta Bolivija in Paragvaj od-
klonili načrt.

Asuncion, Paragvaj, 24. sept. —
Zunanji urad je snoči podal
izjavo, v kateri naglašja, da se
vedno vztraja na stališču, da je
Bolivija izzvala konflikt, ko so
bolivjske čete prišle z napadi
na utrdbe v distriktu Chaco.

Paragvajska vlada je že prej-
nji teden informirala ameriške
nevtralne države, da bi bila de-
mobilizacija in odpoklic čet iz
distrikta učinkovitejša metoda
v doseg poravnave kot ukinitve
sovražnosti.

Poročilo iz glavnega stana pa-
ragvajске armade v Chacu se
glasi, da je bilo v večerajšnji bit-
ki v bližini trdnjave Boqueron,
katero oblegajo bolivjske čete,
ubitih 65 moč na obeh straneh
in več sto ranjenih.

Gandijevo stanje se po- slabšalo

Indijski nacionalisti predložili
nov načrt reprezentacije v po-
krajinskih legistaturah, da
pregovore "svetnika" na ukli-
nitev gladovne stavke. — In-
dijska agitacija v Ameriki

Poona, Indija, 24. sept. — Vest
iz yeravake jetnišnice, da se je
Gandijevo stanje poslabšalo, ker
ni v zadnjih 82 urah zavžil nič-
esar, je vzmirilo tako britsko
vlado kot indijske nacionaliste.
Gandiji se je odločil za gladovno
stavko, da tako protestira proti
volilnemu sistemu, ki odreja
enakopravnost zatiranemu sloju v
pokrajinskih legistaturah.

Mahatma se polajša ometica
in njegov glas postaja čedalje
šibkejši in le s težavo drži oči
odprte. Poročilo o njegovem stan-
ju je prestrašilo politične vodi-
telje, da so takoj poleteli v Poo-
no in predložili nov načrt Gandi-
ju v upanju, da ga bo odobrili.
"Svetnik" jih je mirno poslušal,
dal nekatere sugestije in nasve-
te ter privoli v nadaljnja pogaj-
anja. Vzdržuje se upanje, da bo
prišlo do kompromisa, ki bo za-
dovoljil Gandija.

Med posebniki, ki so ga večeraj
obiskali, so bili reprezentanti in-
dijskih kast kakor tudi zastop-
niki zatiranega sloja. Slednje je
prosil, naj v njegovem imenu a-
pellirajo na nekatere njegove pri-
staše, ki so kot on šli na gladov-
no stavko v znak protesta proti
krvičnemu volilnemu sistemu,
naj jo ukinito.

Včeraj so bili v teku izgredi v
mnogih indijskih mestih. Naj-
resnejši so bili v Srinagoru, kjer
je bilo v spopadu med naciona-
listi in policijo nad petdeset o-
seb ranjenih.

New York, 24. sept. — Vithal-
bhai J. Patel, poleg Gandija naj-
prominentnejša osebnost v in-
dijskem nacionalističnem gibanju,
je prišel pridigovati Gandijev
evangelij, da tako zainteresira
ameriški narod za to gibanje. On
je prepričan, da Gandhi ne bo u-
mrl v glavni stavki in da se bo
spor poravnal na miren način.
Ako se zgodi obratno, bo Gandi-
jeva smrt rezultirala v velikih

WALKERJEVA IZ- JAVA O RUDAR- SKI SITUACIJI

Pravi, da se je 25,000 rudarjev
vrnilo na delo na podlagi nove
pogodbe

Springfield, Ill. — (FP) — J.
H. Walker, predsednik dvanaj-
stega rudarskega distrikta UM-
WA, ki vodi boj proti novi ru-
darski uniji, katero so ustano-
vili rebelni rudarji, je podal iz-
javo, v kateri pravi, da se je
25,000 rudarjev vrnilo na delo
na bazi mezne lestvice, ki je
bila nedavno podpisana med re-
presentanti unije in operatorji.
"Situacija se čisti in v dogled-
nem času bodo na Illinoiskem
premogovnem polju spet vzpo-
stavljene normalne razmere,"
pravi Walker. S tem hoče po-
vedati, da je njegov boj proti
novi uniji uspešen.

Walker je sam pred par leti
vodil rebelno gibanje proti
Johnu L. Lewisu in mednarodni
uniji. Takrat je zatrjeval, da
so rebeli prav za prav v Lewi-
sovi grupi, ne pa člani dvanaj-
stega rudarskega distrikta. Po
dolgi kontroverzi, v katero so
posegla tudi sodišča, se je Wal-
kerjeva skupina vrnila k Lewi-
su, toda kritike proti Lewiso-
vemu vodstvu so bile še vedno
glasne.

Ko je 1. aprila t. l. potekla
pogodba med dvanajstim di-
striktnim operatorji, so skoro
vsi premogovniki ustavili obrat.
Sledila so dolga pogajanja, ki
so rezultirala v novi pogodbi,
katero so pa rudarji odklonili
na referendumu. Pogajanja so
bila potem spet otvorena, na-
kar je bila pogodba ponovno
predložena članstvu na glasova-
nje. Ko je bilo v teku štetje gla-
sovcov, so bile te ukradene.

Rebelna grupa trdi, da so gla-
sovnice ukradli distriktni urad-
niki, ker so je tudi pri drugem
glasovanju članstvo izreklo pro-
ti redukciji dnevnih mezde na
pet dolarjev. Kljub temu so re-
presentanti unije podpisali in
ujeljavili pogodbo.

V svoji izjavi Walker pou-
darja, da se ne čudi nemirum,
ki so se pojavili med illinoaki-
mi rudarji v tem času, kar je
posledica brezposelnosti, vendar
upa, da bodo vsi prišli do spo-
znajanja, da mora pogodba, ki
naj protektira in pospešuje in-
terese rudarjev, basirati na
konkurenčni podlagi.

Progressivna unija odgovar-
ja, da na podlagi pogodbe, ki jo
je podpisala UMWA, ne more
rudar, ki je plačan od tone, za-
služiti več kot dva dolarja na
dan, in to dva ali tri dni v te-
dnu, kar ne zadostuje niti za
borno eksistenco.

Delavci zahtevajo zastopstvo pri
upravi vladne železnice

Hamilton, Ontario. — Kanad-
ski delavski kongres je na let-
ni konvenciji sprejel resolucijo,
v kateri zahteva zastopstvo v di-
rektoriju vladne železnice. To
zahteva za doseg boljše protek-
cije železnikarjev.

Sedanji delavski zastopnik v
direktoriju je Tom Moore, pred-
sednik delavskega kongresa. V
procesu pa je reorganizacija u-
prave vladne železnice, katero bi
sedanja konservativna vlada
najraje videla v privatnih rokah,
ampak se tega koraka ne upa
storiti vsled ljudskega sentimenta.
Bojazen pa obstaja, da bo
akualna pripraviti delavstvo ob
zastopstvo pri upravi.

Kongres je v resoluciji tudi
naglasil princip delavskega za-
stopstva pri upravi vseh vladnih
podjetij, kar je v soglasju s
socialističnim principom.

Protest organiziranih šoferjev v glavnem mestu Mehike proti nekemu dekretu vlade.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASNIK ZA LUTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORA

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (vse) v Kanadi, 25.00 na leto, 12.50 na pol leta, 6.25 na četrt leta; v Ameriki in Evropi 10.00 na leto, 5.00 na pol leta, 2.50 na četrt leta; v tujini 15.00 na leto, 7.50 na pol leta, 3.75 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Canada) and Canada: \$5.00 per year, \$2.50 per half year, \$1.25 per quarter year; foreign countries \$7.50 per year, \$3.75 per half year, \$1.88 per quarter year.

One dollar per copy—Reprints as per contract.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vso, kar ima slika s Helms PROSVETA 3637-49 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi, na primer (Avg. 21, 1933), poleg vsega imena na naslovni strani, da vidi se v tem datumu pošto in letnico. Ponovno je pravilno, da se v tem letu ne objavi.

Gandijev smrtni post

Indijski "sveti mož" Gandi namerava odrediti Indijo s svojo smrtjo. Anglija piše novo ustavo za Indijo in ločeni volilni sistemi v tej ustavi za višje in nižje kaste indijskega prebivalstva ne ugašajo Gandiju. Storitni ne more ničesar, da bi preprečil to krivico, zato je naznanil, da uniči samega sebe s gladom. Z glavnim štrajkom bo protestiral toliko časa, da umre, ako Anglija prej ne umakne krivičnega volilnega sistema za Indijo.

Gandijev načrt počasnega samomora je najbrž silno impresiven za indijske mase in orientalske pamet sploh—te pameti je še precej tudi po Evropi in Ameriki—toda na ljudi, ki imajo "common sense", ne dela Gandijev sklep nobene vrste. Da li se angleška vlada ustraši posledice protovoljne smrti indijskega živga "svetnika" in ugodni njegovi želji ali ne, je popolnoma drugo vprašanje, ki nas zdaj ne zanima. Oblasti morda prekrizajo račun Gandiju s prislilnim nasiljevanjem; vse je mogoče, a tudi to je zdaj postransko.

Gandijev nameravani svačani samomor ni nič novega. To so stare stvari. Gandijeva ideja in filozofija, na katero opira svoje početje, je že stara na tisoče let in sega daleč nazaj v dobo kamnite sekire in kanibalizma. V tej dobi so človeki stvorili abnormálnih žlez in napetega živčevja z največjim veseljem umirali prepirani, da s tem "odrešijo" narod ali svet. Iz te dobe in kasnejših dob izvirajo ideje krvnega žrtvovanja, ideje "krvne odkupitve" "svetega samoučenstva", in individuali, ki so se tako žrtvovali ali pustili žrtvovati, so bili neke največji junaki kasnejših generacij, temveč "višja bitja", božanstva, ki so potem (po drugih) zase zahtevali krvna žrtvovanja drugih ljudi.

Indija je po pameti svojih milijonov individualjev še danes v tej dobi. Ogromna večina ljudstva še vedno veruje iste bedastoče, ki so jih v Indiji verjeli pred petsto leti. To je dežela največjega misticizma in največjih absurdnosti. Temu primerno so tudi socialne in ekonomske razmere indijskega življa komaj prilezle iz dobe kamna; nižje plasti ljudstva—najnižje kaste—žive kakor živali. Nič čudnega torej ni bilo, da se je peščica Angležev, ki je v 18. stoletju tamkaj organizirala trgovinsko družbo, kmalu polastila ogromne dežele z milijoni prebivalstva in jo priključila svoji družbi. Indija je postala privešek "India Trading Company". Anglež je predvsem kramar. Ne briga se, kaj Indijec veruje, samo da mu odšteje zlato in srebro za njegovo blago. Indija je—razen nekih obronkov—ostala, kar je bila in zato je danes mistik Gandi mogoč.

Gandi se lahko umrti z gladom. Njegovi ljudje ga potem lahko proklamirajo za novo božanstvo—eno božanstvo več ali manj ne bo motilo mistikov in fanatikov—in tisoči Indijcev ga lahko posnemajo z enakim samomorom. Vse to ne prinese svobode in demokracije Indiji!

Anglija lahko vrže Indijo od sebe in ji prizna popolno neodvisnost. Vlada angleških kramarjev in imperialistov najbrž ne bo tega storila, skoro gotovo ne, ali revolucija v Angliji lahko prinese hiter preobrat. Indija se lahko jutri odtrga od Velike Britanije, ampak to še ne prinese svobode in demokracije ljudstvom v Indiji!

Na tisoče—lahko rečemo na milijone—verskih, političnih in socialnih fanatikov se je že žrtvovalo po svoji volji za razne ideale, toda ljudstva še danes trpe pomanjkanje, bedo, sužnost, izkoriščanje, zatiranje, telesne muke in sploh neštete krivice. Prave svobode in demokracije še danes ni nikjer!

In je tudi ne bo na ta način!

Ne z žrtvovanjem idealistov in fanatikov, ne s samomorjem posameznikov niti z masnimi umori (vojnam), z nobeno krvno odkupitvijo ne, ne s pasivno resistenco niti s krvavi revolucijami!

Na tisoče, milijone dobrih in pošteno mišlečih ljudi je že dalo svoje življenje za dobro stvar—za svobodo. Njihova sreča je danes ta, ker se vedo, da se ne zastoj žrtvovati!

Edina pot do prave svobode in demokracije je izobrazba. Vsak posameznik mora najprej vedeti, kaj je prava svoboda in demokracija, in ko bo večina to vedela—jo lahko doseže brez nasilja drugim in sebi.

Revolucija, ki zares prinese človeštva svobodo, se mora najprej izvršiti v glavah posameznikov. Odpraviti mora suženjsko pamet!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

PISMO IZ CLEVELANDA

Draga Prosveta!

Sinoči, dne 16. t. m. se je vršil v SDD na Waterloo cesti politični shod kluba št. 49 JSZ, na katerem sta govorila povabljena sodelavca iz Chicaga, Charles Pogorelec in Janko Oven. Shod je bil za naše razmere sijajen uspeh, saj se ga je udeležilo do dvesto ljudi, kar je za Collinwood zelo, zelo veliko. Shodu je predsedoval s. L. Zorko od kluba št. 27. Prvi je nastopil s. Pogorelec ter v kratkem govoru orisal položaj delavskih mas v Ameriki, pokazal korupcijo in nezmožnost starih kapitalističnih strank ter apeliral na navzoče, naj volijo socialistične kandidate. Nato je govorila v istem smislu mlada sodelavica Olga Vehar, ki je napravila na poslušalce ugoden vtis in bila deležna skore večje aplavza kakor naš Carl S. Frank Barbič je nato apeliral na navzoče, naj po svoji moči prispevajo protovoljne doneske za pokritje stroškov, ki so nastali v zvezi s shodom; navzoči so se jako dobro odrezali, kajti nabranih je bilo nad trinajst dolarjev. Nato je predsednik pozval na tribuno s. Ovna, ki je bil glavni govornik večera. Joško je kritiziral sedanji vladni in ekonomski sistem in kapitalistične politike in "stebre" tako sarkastično kakor zna le on, pokazal je na vse različne hibe sistema in apeliral na delavce in delavke, naj se pridružijo socialistični stranki, ki je že desetletja v boju za delavce in delavke. Govoril je poudaril uro in jaz sem prepričan, da bi ga vsi radi poslušali vsaj še toliko časa. Joško je govornik, kakršnega je silno lahko poslušati in ki ve, kaj in o čem govori. Njegova sarkastična primerjanja in opazke, ki so veljale sistemu in "stebrom", so vzbudile mnogo smeha med poslušalci in videti je bilo, da se je govornik vsem prav hitro prikupil. Škoda, da nimamo par takih govornikov v metropoli!

Publika se je ves čas zadržala uprav siljano. Tako znatno želje in mirne publike še nisem videl pri nas. Vsi so napeto sledili izjavljanjem govornikov in ni bilo čuti nobenih opazk ali medlicev. Videti je, da tudi naši ljudje pričenjajo razumeti čas in potrebo po spremembi na bolje in da jim socializem ni več tako tuj kakor bi kdaj mislili. Vsa čast vam, delavci in delavke, ki ste se v tako velikem številu udeležili našega shoda in s svojim zadržanjem dokazali, da se zavedate, da ste delavci in da vas is sedanjega mišerije in nereda ne bo rešil nihče drugi kakor vi sami! Le tako naprej in kapitalistični gospodarji bodo kmalu dobili respekt pred nami in hlače se jim bodo začele treseti! Kot sodrug se vsem iskreno zahvaljujem za udeležbo in pozornost, ki ste jo posvečali izjavljanjem naših govornikov, upajoč, da vam ni šel na dušo njih prišli poslušati!

Na shod je prišlo tudi nekaj naših komunistov. Kakor ostali, tako so se tudi ti r-r-radikalni fantje obnašali vzorno tekom nastopanja govornikov, pekla pa so jih razna "pitanja" katera so začeli istresati pred forum, ko je Joško zaključil svoj govor.

Komunist št. 1 je hotel vedeti, kakšna je razlika med komunisti in socialisti in Joško mu je stvar pojasnil. Pozabil pa je pristaviti, da glavna razlika je v tem, da socialisti neumorno delujejo na to, da se sedanji gospodarji in socialni nered nadomesti s pravičnim redom, dočim komunisti samo razgrajajo, mečejo socialistom polena pod noge in jih na vse mogoče načine blatijo, da bi jih uničili in s tem vse njihovo delo za doseg pravičnega in človeškega gospodarskega in družabnega reda in da posvečajo vse svoje energije boju proti socialistom, ki so po njihovem mnenju prvi in glavni sovražniki delavskega razreda. Prvi delajo in zidajo, drugi hočejo to delo uničiti in vse porušiti. V tem je razlika.

St. 3 je imela še celo torbo raznih "pitanj", ki v ostalem niso bila "pitanja" in se je, kakor njegova tovariša, samo smejala s njimi, toda predsednik je imel toliko arca zanj, da je zajel to kalno reko "pitanj". Veliko razburjenje je nastalo v vrstah naših treh komunistov, ko je s. Barbič hotel vedeti, kaj je Foster počel med vojno. Da si je le upal! Kaj pa ga briga, kaj je fant prodajal in kupoval, saj tedaj ni bil še komunist? To je postal šele potem, ko se mu je zadelo, da bi ga komunistem eventualno lahko spravil kam na vrh, na pr. v Belo hišo. Če ni maral postati komunist med vojno, kakor na pr. Norman Thomas, mu tega ne smemo zameriti. Tedaj je bilo kaj takega zelo nevarno in take glave se ne smejo izpostavljati nevarnosti. To se razume. Čemu torej očitati možu, da se je odel ob uri nevarnosti s plaščem stoprocentnega patriotizma? Bežite, no!

Trditve govornika, da je Foster prodajal med vojno liberty bonde, je vsa komunistična publika (trije mandeljci) ogorenčno zavrnila kot navadno laž. Tudi Jernej Hafner je kričal, da je to laž. Jernej nemara ni čital uradnega dokumenta, ki dokazuje, daš nasprotno.

Publika so naši komunisti jako zabavali. Smeha je bilo na kopice. Seveda, bolje bi bilo zanje, če bi ne bili klestili tako neumnih, ampak, če se nekdaj po vsi silni hoče javno smešiti—"bog mu požegnaj" ves užitek, ki ga je pri tem dolezel.

Kakor vidite, je bilo na našem shodu na koncu vseh koncev celo prav zabavno—hvala našim r-r-radikalnim komunistom. Pozdravljam vse od kraja! Tone Podgoričan.

ki jo delavci k sreči že vidijo. Baš oni dan mi je neki rojak zaštrdil, da je bil skoro do zadnjega vnet zagovornik naših komunistov in njihovega komunizma, da pa so ga sami s svojo razdraino taktiko prepričali, da komunisti niso to, kar trdijo, namreč prijatelji delavstva, temveč nasprotno njegovi največji sovražniki.

Drugo "pitanje" je hotelo vedeti, kakšno je stališče socialistične stranke z ozirom na vojno, s posebnim ozirom na "grozno vojno kapitalizma proti sovjetski Rusiji". Dotični rojak je najbrž spal med svetovno vojno, sicer bi mu bilo znano stališče stranke z ozirom na vojno. Zastavonoša soc. stranke v Ameriki, Debs, je bil zaradi svojega protivojnega stališča v ječi, ko je komunistični predsedniški kandidat Foster kupoval in prodajal liberty bonde in kričal, da Amerika mora zmagati za vsako ceno. Tisoče socialistov je tedaj trohnelo v ameriških ječah, ker so bili proti vojni. Joško je na to "pitanje" dobro odgovoril.

Komunist št. dve je prvi komunist, ki smo ga alikali trditi, da je komunistična stranka proti takojšnji revoluciji. Priznal je celo, da se ne da kaj prida opraviti z metlami in burjkami proti strojnici in kanonom. Zato, je dejal, je treba počakati, da pride vojna in nam boda dali v roke puške in podobno orodje, potem jim bomo pa že pokazali—kapitalistom, kako-pak, in najbrž tudi tem trdnim socialistom. Da bi v slučaju vpoklica pod orožje bilo med vojniki prav tako malo komunistov kot jih je bilo v "bonusni armadi", tega fanta ni prav nič motilo.

Komunist št. 3 je hotel vedeti, če imata soc. stranka Amerike in JSZ vsaka svojo posebno platformo. Zvedel je, da do danes imamo samo eno in da nam ta zadostuje. Pa je začel trditi, da smo socialisti v Clevelandu, oz. državi Ohlu, proti federalnemu zavarovanju proti brezposelnosti in še nekaj podobnih absurdnih ocirkov, katerim so se ljudje priščno smejali. Med drugim se je jezil na socialiste tudi zato, ker je on baje pripravil dajati po sto in še več dolarjev podpore "meščno, socialisti pa temu po njegovem nasprotujejo. Da ne bo živel v tem zmotnem mnenju, se prijavljam kot prvi (njemu) za sto dolarjev mesečne podpore.

St. 3 je imela še celo torbo raznih "pitanj", ki v ostalem niso bila "pitanja" in se je, kakor njegova tovariša, samo smejala s njimi, toda predsednik je imel toliko arca zanj, da je zajel to kalno reko "pitanj".

Veliko razburjenje je nastalo v vrstah naših treh komunistov, ko je s. Barbič hotel vedeti, kaj je Foster počel med vojno. Da si je le upal! Kaj pa ga briga, kaj je fant prodajal in kupoval, saj tedaj ni bil še komunist? To je postal šele potem, ko se mu je zadelo, da bi ga komunistem eventualno lahko spravil kam na vrh, na pr. v Belo hišo. Če ni maral postati komunist med vojno, kakor na pr. Norman Thomas, mu tega ne smemo zameriti. Tedaj je bilo kaj takega zelo nevarno in take glave se ne smejo izpostavljati nevarnosti. To se razume. Čemu torej očitati možu, da se je odel ob uri nevarnosti s plaščem stoprocentnega patriotizma? Bežite, no!

Trditve govornika, da je Foster prodajal med vojno liberty bonde, je vsa komunistična publika (trije mandeljci) ogorenčno zavrnila kot navadno laž. Tudi Jernej Hafner je kričal, da je to laž. Jernej nemara ni čital uradnega dokumenta, ki dokazuje, daš nasprotno.

Publika so naši komunisti jako zabavali. Smeha je bilo na kopice. Seveda, bolje bi bilo zanje, če bi ne bili klestili tako neumnih, ampak, če se nekdaj po vsi silni hoče javno smešiti—"bog mu požegnaj" ves užitek, ki ga je pri tem dolezel.

Kakor vidite, je bilo na našem shodu na koncu vseh koncev celo prav zabavno—hvala našim r-r-radikalnim komunistom. Pozdravljam vse od kraja! Tone Podgoričan.

val, saj tedaj ni bil še komunist? To je postal šele potem, ko se mu je zadelo, da bi ga komunistem eventualno lahko spravil kam na vrh, na pr. v Belo hišo. Če ni maral postati komunist med vojno, kakor na pr. Norman Thomas, mu tega ne smemo zameriti. Tedaj je bilo kaj takega zelo nevarno in take glave se ne smejo izpostavljati nevarnosti. To se razume. Čemu torej očitati možu, da se je odel ob uri nevarnosti s plaščem stoprocentnega patriotizma? Bežite, no!

Trditve govornika, da je Foster prodajal med vojno liberty bonde, je vsa komunistična publika (trije mandeljci) ogorenčno zavrnila kot navadno laž. Tudi Jernej Hafner je kričal, da je to laž. Jernej nemara ni čital uradnega dokumenta, ki dokazuje, daš nasprotno.

Publika so naši komunisti jako zabavali. Smeha je bilo na kopice. Seveda, bolje bi bilo zanje, če bi ne bili klestili tako neumnih, ampak, če se nekdaj po vsi silni hoče javno smešiti—"bog mu požegnaj" ves užitek, ki ga je pri tem dolezel.

Kakor vidite, je bilo na našem shodu na koncu vseh koncev celo prav zabavno—hvala našim r-r-radikalnim komunistom.

Pozdravljam vse od kraja! Tone Podgoričan.

Premajhen konzum ruši gospodarstvo

Pravijo, da je najglavnejši vzrok krize nadprodukcija. Tehnika je omogočila, da se produkcija in prideluje ogromne množine blaga, pa vendar neustrežno, okoli 25 milijonov, tvori "vojako gladnih", ker ne more uživati teh dobrin. Ti ne zadovoljeni bi nedvomno porabili mnogo blaga, če bi ga mogli—kupiti.

Take krize so se že večkrat pojavljale in marsikdo je že trdil, da krize ni kriva nadprodukcija, marveč mnogo bolj premajhna poraba blaga. Profesor na briselskem vseučilišču Maurice Arisauz je to resnično v enem svojih člankov ("Internationale Rundschau der Arbeit", avgust) zopet poudaril. Profesor pravi, da se donos gospodarstva deli hehenako. Del se steka v žep bogatejših plasti, ki del svojih prejemkov hranijo, dočim se ateka manjši del med siromašnejše plasti, ki takoj porabijo prejemke za najnujnejše življenske potrebe. Prihranjen prejemek "potem nalagajo bogatejši v produkcijne pomočke, da jih s tem izboljšujejo kvalitativno in kvantitativno, dočim se kupna zmoglost množic sorazmerno ne povečava. Tako gospodarstvo vodi neizogibno v krizo, k pomanjkanju trga, nezaposlenosti, polomu mnogih obratov in splošnemu obubošanju. Tragično nasprotje je to. "Silne množine obleke in živil imamo, pa vendar stradajo narodi in hodijo v raztrganih cunjah."

Nadprodukcija in premajhna poraba sta varočno sporedna pojava, čeprav med seboj nasprotna. Nadprodukcija povzroči, da obrati ne morejo prodajati izdelkov po takih cenah, da bi kri-

li stroške. Pri teoriji o premajhni porabi pa gre za vse gospodarstvo in socialno uredbo družbe.

Da ugotovimo, kako premajhna poraba vpliva gospodarsko razdirajoče, moramo vedeti, kaj pomeni poraba v gospodarstvu. V gospodarstvu se dviga delavnost, če se izpolni nekaj predpogojev. Tako na primer, če je preveč kapitala, kar značijo nizke obresti. Čim se gospodarstvo pozivi, se nudi prilika za nalaaganje kapitala. Građe se ladje, stanovanja, tvornice, železnice, vrši se racionalizacija itd.

Investira se kapitala, kolikor le more. Prihranki pa ne zadostajo. Zato najemajo podjetja bančna posojila in ker so ob naraščajoči konjunkturi cene visoke, izposojevalci prav lahko plačujejo obresti.

Tega živahnega gospodarskega udejstvovanja pa ni povzročil dejanski dvig povpraševanja, marveč le pričakovanje, da bo potreba v bližnjem času večja. Ko je v štiridesetih letih Anglija pričela graditi železniško omrežje, ni mogel nihče dokazati rentabilnost teh železnic. Enako se je godilo v zadnjih letih številnim tvornicam za avtomobile in umetno avilo, ki so bile ustanovljene ali povečane, ter so se pridelki gumijs, pšenice, olja in sladkorja vedno višali. Za ta napredovanja produkcije niso podjetniki imeli nobene točne računске podlage, marveč so se samo slepo zanašali, da bo tudi poraba naraščala. Danes vemo, kako zelo so se podjetniki zmotili v teh računih. Ob današnji svobodni konkurenci nikakor ni mogoče računati, da bi oddaja blaga sporedno napredovala. To je že postalo kronična bolezen.

Vaak obrat razširja svoje obratovališče kakor njegov konkurent. Če nastane ob višku gospodarstva pomanjkanje kapitala, da ni mogoče več izpopolnjevati produkcijnega aparata, tedaj to ničesar ne dokazuje proti teoriji premanjane porabe blaga. Pomanjkanje kapitala ne zakrivi dejanske porabe, ampak edino preprečuje, ne začoča, da bi zadovoljil želje podjetnikov.

Praviloma je varok krize prevelika investicija kapitala. Produkcijaki in finančni obrati računajo, da poraba prav kmalu porase v takem obsegu, v kakršnem porase mnogo kasneje, dejansko morda v desetih ali dvajsetih letih. Da pa svojo produkcijo sposobnost prilagode bodoči porabi blaga, so prisiljeni že sedaj, da prekose vse faktorje produkcije, izčrpajo vse kreditne vire, vse razpoložljive prihranke, da pospešijo kopanje premoga, izdelujejo železo, baker, jeklo, nameste vse razpoložljive delovne sile, podaljšujejo delovni čas in uvajajo celo nočno delo. Cene za produkcijne pomočke naraščajo, stroški se zvišujejo in pošteno prodajne cene vključno, na kar popusti povpraševanje po blagu.

Depresija ni le razvojna stopnja krize, marveč tudi čas, v katerem se gospodarski sistem, ki je zaradi pretiranega optimizma v dobi najvišje konjunkturi prišel v zagato, zopet predi normalno. Dejansko se pojavi med konjunkturo večja razlika med prejemki kapitala in dela kakor ob depresiji. V dobi gospodarskega dviga se bolj višajo dobički kakor mešje. Dviganje meš ob ugodni konjunkturi nikakor ne pomeni, da delavci prejema-jo večji del od celotnega donosa gospodarstva.

Teoretično je cilj jasen. Razmerje med delom celotnih dohodkov splošnosti, ki se porablja za ustanavljanje novih podjetij in med delom, ki naj bi se porabil za porabo izdelanega blaga, bi se moralo najbolje urediti ali izenačiti. Obratna mera in menjava dobička ne zadostata za izravnavo tega razmerja. Često le kaže, kako smo se varali v presoji ugodnega gospodarstva za bodoče. Praktične težkoče pa še pomnožuje dejstvo, da je težko vedeti vsprej, kako bo naraščala poraba. A tudi precejevanje ne smemo te težkoče. Velik korak naprej utegnemo napraviti še s tem, če del dohodkov delovnih množic celotnega donosa gospodarskega delovanja povisamo. Zakaj, to je najboljši pomoček, če hočemo uveljaviti ravnotežje, večjo stabilnost gospodarstva ter zmanjšati intenziteto krize.—D. P.

Skrivnosti ozračja

"Ozon" v gozdnem zraku

Kdor vdihava poleti čudovito aromatični zrak kakšnega iglastega gozda in hvali njegovo bogastvo ozona, bo malokdaj naletel na ugovore. A vendar je znanost ugotovila, da o kakšni omembe vredni količini ozona v gozdnem zraku ni govora. In to je dobro, kajti večje količine ozona niso koristne, temveč celo škodljive. Povzročajo težko dihanje, glavobol, krvavljenje iz nosa in celo smrt! To, kar smatramo v gozdnem zraku ozon, so v resnici samo dišave, ki izvirajo iz drevesne smole.

Pomen plemenitih plinov

Zrak vsebuje kakor znano malenkostno primes tako imenovanih plemenitih plinov, meškatere spada tudi helij. Baš radi neznanosti te primesi so smatrali plemenite pline doslej za nepomembne živim bitjem. Poskusi zadnjega časa pa so dokazali, da poskusne živali v ozračju, ki ne vsebuje teh plinov, ne morejo živeti. Ostale so žive, čim so primešali zraku malenkost vsaj enega teh plinov. To pomeni, da so življenju in gotovo tudi človeškemu življenju brezpozojno potrebni. Na to se bo treba ozirati pri sestavljanju umetnega zraka za podmornice, potapljaške priprave itd.

Višinski zrak

Z naraščajočo višino postaja zrak tako redek in njegova sestava se tako spremeni, da je čedalje manj pripraven za dihanje. Prof. Hess pravi, da je višina 8500 m zadnja meja, ob kateri lahko ostane človek dalj časa delaven. Za kratko prebije sicer tudi v višjih višinah, a tu se že čisto pojavijo bolj ali manj nevarne motnje, ki jih poznamo deloma pod imenom gorska bolezen. Pravega vzroka zanjo ne vemo. Zmanjšani zračni tlak bo imel pri tem svojo ulogo, gotovo pa tudi dejstvo, da krvno barvilo v teh višinah ne dobi več dovolj kisika.

Umetni "dobri zrak"

Za tiste, ki si ne utegnejo ali ne morejo privoščiti počitnic v svežem gorskem zraku ali na morju, dalje za zatiranje raznih boleznih gradijo v zadnjih časih v velikih mestih umetne "zračne prostore", v katerih vzdržujejo stalno "umetno podnebje". Z znižanjem zračnega tlaku, uporabo umetnih "višinskih sonc" in drugimi načini posnemajo pogoje v visokogorju toliko, da morejo vplivati na razne bolezni pa tako, kakor vpliva odpočitek v tem gorovju samem. Za druge bolezni, n. pr. za bolezensko naraščanje pritiska, uporabljajo v "zračnih prostorih" svikanje zračnega tlaka. Tudi s tem so dosegli že mnoge lepe uspehe.

Povzročitelj raka?

Dr. von Brehmer v Berlinu proučuje že mnogo let bolezni, kakor obsepe, hrip, nalezljive tvore itd., ki se razširjajo, ne da bi jim mogli odkriti povzročitelja. Te bolezni bodisi sploh nimajo povzročitelja, ali pa je tako majhen, da ga ne spoznamo niti s najboljšim drobnogledom. Med svojim raziskovanjem je sestavil dr. von Brehmer poseben preпарат, s katerim je na raku bolnih ljudi dosegel prav čudne pojave. Če jim je namreč injiciral nekaj tega preparate, so se po osmih ali desetih urah pojavila v njihovi krvi neznana, silno majhna telesca v velikem številu, in sicer v sedmih različnih oblikah; pri zdravih ljudeh pa se niso prikazovala.

Rak spada, kakor znano, tudi med bolezni, ki so jim doslej zaman iskali povzročitelja in če je res, kar domneva raziskovalec, namreč da je morda le odkril povzročitelja te strašne bolezni, potem ni daleč čas, ko nam bo mogoče odpraviti to silno božjo, kakor so vsaj v civiliziranih deželah odpravili kugo, kolero in druge nalezljive bolezni. Ta čas vršijo po raznih bolnišnicah v Nemčiji poskuse, da doženejo, ali je domneva dr. Brehmerja pravilna.

Kemija proti sanjam

Trajne alabe sanje utegnejo s časom spodkopati zdravje, bodisi s tem, da prekinjajo spanje, bodisi s tem, da ostavljajo razdraženo razpoloženje še preko dneva. Tem važnejše bi bilo onemogočenje težkih sanj z umetnimi sredstvi. Iz Monakova poročajo, da je takšno metodo iznašel zdravnik dr. Kalter. Opi se je na dejstvo, da je mogoče duševno bolne, ki se jim zdijo, da sliki vsakovrstne glasove, takoj pomiriti s določenim lečlom. To lečlo, heksafanilit, je poskušali tudi proti težkim sanjam in je v vseh primerih dosegel očiten uspeh. Se bolje se je obnesel pipaercin. Najtežje primere zbitosti in bolehnosti radi kroničnega slabega spanja je s tem izlečil, pacientom je vrnil globoko spanje brez sanj. Vsekakor je zanimivo, kako je sanjsko življenje odvisno od kemizma telesnih sokov in produktov izmenjave snovi.

Piskava slava

Kaj je vredna enodnevna ameriška slava, spričuje življenje mnogih ljubljencev Fortuna, ki so mahoma zasloveli in prav tako čez noč zatonili v pozabilstvu. Med te spada tudi piskavka Gertrude Eberle, ki je postala slava v tem, da je preplavala La Manche. Ko se je vrnila iz Evrope v Ameriko, so jo sprejemali kakor kraljico. Dunes? Služi v nekem kopališču za nadzornico in mora biti hvalezna usodi, da redno prejema tedenako mezdo. Tudi polkovnik Clarence Chamberlain, ki je bil eden prvih junakov prekomorskih poletov po Lindberghu, je siromak in živi skoro brez sredstev. Piše, da leta od mesteca do mesteca in prevlači sta le dva primera, ki bi se dala stopnjevati do neskončnosti, kajti slava je danes v Ameriki toliko vredna kolikor—slama.

Miss Helen Fulton iz Chicaga, ameriška šampanka v igranju tenisa.

Ivan Jontez:

Imigrant Janez Mihevc

Tu je potrebno povedati, da je bila Amalija hči premožnega witemberškega kmeta, ki ni maral privoliti v zakon svoje edinke s siromašnim delavcem, valed česar je dekle šla za svojim fantom v Kanado ter se tam poročila z njim proti očetovi volji. Ko je zvedela, da njena mati morda umira, ni imela miru, dokler ni prepovedala Matevža, da ji je dal denar za potovanje ter ji dovolil odpotovati v domovino. Ona bi bila rada, da bi šel z njo tudi Matevž in dva dni ga je prosila in vneto nagovarjala, da bi jo spremljal, toda zaman. O tem Matevž ni maral slišati.

"Pojdi sama in kadar se ti bo stožilo po meni in Malčki, pa se vrni. Tvojega povratka bova iz srca vesela. In prej ko se vrneš, bolj nama boš ustregla."

Amalija je odpotovala in z njo sta šla tudi otroka, Herman in Filip. Malčko je vzela v oskrbo njena prijateljica in sosedka Angela, pri kateri je dekletce tudi odraslo v ljubko mladenco.

Prve tedne po Amalijinem odhodu v domovino se je Matevž obnašal kot izgubljena duša; ničesar se mu ni ljubilo in vse dneve je prebil v gozdu, kajti koča na griču se mu je zdelo tedaj strahovito prazna in pušča. Nu, v nekaj tednih, ko se mu je zdelo začel upirati zaradi pogostega popivanja, se je streznil ter se zopet polotil dela in potrpežljivo pričakoval ženine vrnitve.

Dva meseca po Amalijinem odhodu je izbruhnila svetovna vojna in žena je bila odrezana od moža za nedogleden čas. Morda tudi za zmerom.

Spomladi leta 1915. je Matevž zaklenil duri svoje koče, izročil ključ sosedu, katerega žena je prevzela vlogo matere njegovi hčerki, poleg tega je ženi dal stotak za otroka ter ji obljubil redno plačevanje za oskrbovanje svoje Malčke; nato je oprl na rame puško in popotno torbo ter izginil.

Začelo se je staro lovsko življenje za Matevža. V vojnih letih je obredel vasa znana in neznana lovišča ter prepotoval celo Kanado vse križem. Tja na pacifiško obalo ga je zaneslo, gori v Yukon je zabredel in nekaj časa celo zlato iskal, preživljal v pragozdnih kanadskih severa, se družil z lovci, zlatotiskalci, Indijanci in vagabundom, v kratkem povedano, Matevž je zopet živel pravo nomadsko, napol vagabundsko in napol pustolovsko življenje kakor prva leta po prihodu v Kanado. Ene stvari pa vsa ta leta ni pozabil: vake tri mesece je prišlo k njegovemu sosedu pismo, ki je prinašalo nežne pozdrave modroki Malčki in ček za njeno vzdrževanje. O Amaliji pa seveda ni vedel, ali je še živa ali že mrtva, kajti vojna je divjala in vse zveze so bile začasno prekinjene. Zato pa je mnogokrat mislil nanjo in vselej mu je bilo težko. Toda ta bolečina je z leti minevala in predno je bil svetovni pokol končan, je Matevž pozabil ugodnosti in prijetnosti zakonskega življenja, tako da je včasih celo dvomil, da bi bil kdaj poročen.

Divje nomadsko življenje mu je prijale čedalje bolj. Parkrat se je poskušal v teh letih ustaviti na farmah ali v mestih na zapadu, toda nikoli ni dolgo vzdržal. Navadno samo tako dolgo, dokler se ni pošteno prepil, nakar je zopet vzel pot pod noge.

Spomladi v prvem povojnem letu se je v Matevžu vzbudilo hrepenenje po koči na griču, otroku, Amaliji in življenju v odlični naselbini. Vrniti se je domov, da poskusi začeti stari življenje kolonista ter da polzve, kako in kaj

je z njegovo ženo. Mogoče se je že vrnila, je tiho upal, ko je vlak z njim drvel preko prerj kanadskega zapada proti Ontariu. Lepo bi bilo, če bi jo našel doma!

Doma je našel—golo pogorišče! Bajta mu je zgorela že pred tremi leti, so mu povedali sosede. Kdo je podtaknil ogenj, niso vedeli. Mogoče kak potepuški vagabund.

Druge novice ni bila nič manj porazna za Matevža: Amalijina prijateljica mu je obzirno sporočila, naj nikar ne čaka Amalije, ker se je v vojnem času poročila z drugim in je ne bo več nazaj v Kanado!

Matevž je bilo, ko da se je celi svet zvrnil v razvaline. Zaman je upal vsa leta in sanjal o družinski sreči! Ali ima zdaj še česa iskati v tem kraju, kjer je nekoč živel tako zadovoljno? Kjer je stal njegov dom, je zdaj črna pogorišča, ki je obenem pogorišče njegove družinske sreče! Malčka? O, njo ima rad, ampak tudi zaradi nje ne bo ostal v tem kraju. S seboj jo bo vzel ter ji polskal dom druge.

Matevž je že tretji dan po svoji vrnitvi spet odšel dalje. Toda hčerke ni vzel s seboj kakor je bil nameraval. Žena, ki ji je bila druga mati in Malčka sama sta ga preprosil, da jo je pustil tam, kajti otrok ni maral stran od svoje druge matere, katere se prav tako ni mogla privaditi misli, da bi morala iti plavalasa Malčka proč od nje. Matevža je ta ljubezen ganila in uslišal ju je ter obljubil, da bo slej kot prej plačeval zanj.

Po nadaljnjih dveh letih pustolovskega življenja po kanadskih divjinah, ki nista bili brez nezdod za Matevža, se je mož odločil za mirnejše in manj nevarno farmarsko življenje. K temu ga je predvsem pripravila nezgoda, ki bi ga bila skoro stala življenje.

Na svojih samotnih potih po divjinah je nekoč areal opasnega kosmatinca medveda, kateremu je hotel vzeti kožo kakor jo je vzel že mnogo drugim kosmatincem. Toda Matevževe oči so z leti oslabele, največ zaradi žganja, in strel je slabo zadel. Razsrjeni medved je tedaj divje napadel lovca; Matevž je izstrelil še dve je nabojev, toda roka se mu je tresla kakor še nikdar poprej in kroglice niso pogodile podivjanega medveda. Matevž si je tedaj sicer rešil življenje z nožem, čigar ostro rezilo je poslalo medvedjo dušo v večna lovišča, toda medvedovi strašni kremplji so mu prizadejali hudo rano na plečih, ki jih je mrcina nemarno raztrgala. Matevž je tedaj le z veliko težavo in skrajnim naporom napravil pot do najbližjega človeškega selišča, kjer je ležal več mesecev. Ko je ozdravel, je dal slovo divjinam, njenim prijetnostim in nevarnostim ter odrinil na jug. Po nekaj mesecih iskanja se je končno ustavil v bližini glavnega mesta province Saskatchewan, Regine, vzel v najem neko farmo, si nabavil potrebna orodja in živine ter začel kmetovati.

5

Janez je rad in zvesto poslušal stričeve prihode, ki jih je dostikrat takorekoč poširal z odprtimi usti. Le to mu ni šlo v glavo, da je stric tako tja v tri dni pustil svojo farmo v Ontariu, ne da bi se pozneje kdaj pobrigal zanj. Janez bi tega ne napravil, si je mislil, on bi vzel vsemu ostal na svoji zemlji.

Stric Matevž se je njegovim besedam samo amehljaj. Saj Janez še ne ve, kaj je življenje, ker ga je jedva našel. Na vprašanje, kaj je s tistim svetom, je pa le odgovoril:

(Dalje prihodnjik.)

Iz Amerike v sovjetsko Rusijo in nazaj

Piše Martin Judnič, Waukegan, Ill.

XII. Odhod iz Rusije. Kako je bilo v Carigradu

Naveličan čakanja in naveličan vsega sem šel v Inturistični urad v Odesi in sem izrazil željo, da bi zapustil Sovjetsko unijo. Odšel bi rad po najkrajši poti — čez Črno morje v Turčijo.

Nimate vize za izhod čez Črno morje. Ako greste tu čez morje, morate imeti posebno vizo in ta vas stane \$13.00, mi po v uradnik.

Kaj sem hotel? Argumentirati s temi ljudmi se ne izplača. To sem vedel iz mnogih izkušenj. Najkrajši argument je bil — tiho biti in plačati. Plačal sem trinajst dolarjev in dobil vizo.

Kljub spekulacijam z rublji, katerih so me naučili ruski sodrugi, me je moje "poslanstvo" v Rusiji precej stalo. A kaj če. Vsaka dobra kola stane denar.

Dne 28. junija se ukrkam na sovjetski parnik in odrinili smo iz Odesa proti Istambul. Vožnja čez Črno morje je bila prijetna in postrežba na parniku dobra.

Ko pridemo v Istambul (Carigrad) mi pregledajo prtljago in v potni list mi zapišejo, koliko imam denarja, da mi ga pri odhodu ne vzamejo. Nato odidem v hotelski prostor.

Z menoj je potoval neki Turčin, ki je bil prej v Ameriki in v Rusiji je delal tri mesece. V hotelu sva skupaj spala. Čedna soba. Dve postelji. Ni bilo drago. Petdeset centov za noč.

"Tu je bolje kakor v Rusiji!" pravim mojemu Turku. V hotelu je vodovod, milo in brisača. V Rusiji so nam rekli, da moramo milo in brisačo nositi s seboj, če nam je to potrebno!

Moj turški tovariš priklama, da bo res tako, pripomni pa, da on, pravovrni musliman, ni tako natančen glede mila in brisače. Glavno je, da je blizu voda, drugo mu pa nadomestijo — prsti, ki jih zmirom nosi s seboj.

V Istambul je velik promet. Tujcev vse polno. Seveda, to je pristanišče mesto in središče med Azijo in Evropo. Prebivalstvo je čedno oblečeni, bolj kot v Rusiji. Obed v gostilnah se dobi za 35 centov. Vsakovernega sadja na izbire in kruh prodajajo na ulicah, česar v Rusiji nisem videl.

Zenske z zakritim obrazom nisem videl. Pogledal sem tudi v neko turško cerkev (džamijo), ko je bil muslimanski praznik, a videl sem notri le nekaj oseb. Po tem sodim, da Turki ne verujejo več toliko v svojega Alaha kot so prej, ko še ni bilo Kemala na krmilu.

Kljub temu, da se je Carigrad precej moderniziral in prebivalci so zavrgli staro turško nošo in zdaj se nosijo moderno, so tu še vedno posebnosti, ki jih ne vidim v drugih evropskih mestih. Na trgu sredi mesta, med križem krošnjarjev in tulenjem avtomobilov ter ropotom cestne železnice, se ališiriganje oslov, ki nosijo pitno vodo, sadje itd.

Druge posebnosti so mačke. Kamor se človek obrne, vidi cel trop teh umazanih in oskubljenih beštij. Zdi se mi, da Turki časte mačke, odkar so prenehali častiti Alaha — najbrž pa ni bilo tudi prej brez te mačje zalege.

Moški posedajo po cele dni v kavarnah. Pijo črno kavo, igrajo karte ali domino, pušijo iz luč in kramlajo.

V Istambul sem moral obiskati jugoslovanskega konzula, da dobim vizo za Jugoslavijo, kamor sem bil zdaj namenjen. Konzulovemu tajniku izročim svoj ameriški pasport in zahtevam vizo.

Vzame knjižico in hitro lista po njej. Cim pa opazi sovjetsko vizo, postane pozoren. Počasi gleda potni list in mene, pogleda večkrat zaporedoma.

"Sto je, gospodine?" ga vprašam.

"Vi ste bili v Rusiji?"

"A da, gospodine."

"Kaj ste tam iskali?"

"Šel sem v Rusijo svoj denar zapraviti, gospodine."

"Vize za Jugoslavijo ne dobite!"

"Zakaj ne?"

"Naš je zakon, da ne dovolimo nikomur vstopa, ki prihaja iz Rusije, niti vize iz naše države v Rusijo. Možno je samo eno. Naredimo vam prošnjo na banovino, v katero ste pristojni. To bi vzelo dvajset dni časa. Najbolje pa bo, če greste v Bolgarijo in tamkaj vprašate pri našem konzulu za vizo, toda o prošnji ne smete nič govoriti."

Vrnem se v hotel in povem, da moram drugi dan odpotovati. Hotelir je dober človek. Povoljno mi je izposloval vse, kar so od mene zahtevala turške oblasti. Pazil je na moje prtljago in poskrbel, da je pravočasno prišla na kolodvor. Letal je sem in tja in me opozoril, naj bom previden, da me kdo ne okrađe. Ta hotelir ni Turčin; rojen je bil v Makedoniji in govori arabsko, grško in turško. Njegovo ime in naslov je Omer, Hotel Izmir Sirkeci, Istambul. Ker je poštenjak, ga priporočam vsakomur, ki bo kdaj potoval v Carigrad.

XIII.

Čez Bolgarijo v Jugoslavijo

Zasedem vlak Oriental ekspres in se odpeljem proti Sofiji. Vožnja je bila lepa. Kmalu smo na Bolgarskem in pokrajina, po kateri sem se vozil, se mi dopade. Ljudje marljivo delajo na polju.

Ko pridem v Sofijo, glavno mesto Bolgarske, stojim na postaji nevedoč, kam bi se obrnil za prenočišče. Čudim se, da ni postreščikov iz hotelov kakor so v Istambul in drugih mestih Evrope.

Ko se tako oziram naokoli, opazim, da stoji za menoj neki človek in me opazuje. Kmalu me potprelje po rami.

"Hej, gospodine! Kam greste?"

"Rad bi dobil hotel, jutri pa jugoslovanskega konzulat."

"Vse to lahko dobite."

"Kdo pa ste vi?" ga vprašam.

"Ne bojte se. Jaz sem tajni policist. Kak hotel želite, bolj ali poceniji?"

Vodil me je po ulici in kmalu sem bil v hotelu, ki mi je bil všeč. Drugi dan se je zgledal v hotelu in me vodil v konzulat.

Pri jugoslovanskem konzulu v Sofiji ni bilo najmanjših stitnosti. Brez obotavljanja mi je dal vizo, za katero sem plačal 140 levov (\$1.00).

Postopam po mestu do večera, nato zopet v vlak, ki vozi v Beograd. Brez vseh stitnosti in incidentov sem prišel čez mejo v Jugoslavijo in zjutraj se je vlak ustavil v Beogradu.

Mesto se mi dopade. Ljudje, s katerimi sem občeval, so bili prijazni in gostoljubni z menoj. V Beogradu sem bil samo en dan, od jutra do večera. Spoznal sem se s nekaterimi čevljarji, ki so se potožili, da je slabo. Ker je bilo vroče, so me odvedli do Save, kjer sem se kopal. Zvečer pa me je eden spremljal na postajo.

Na promenadi blizu postaje sva sedela na klopi in čakala na vlak. Bilo je okrog desetih zvečer. Tedaj je primahal k nama orožnik in zahteval legitimacijo. Moj potni list je pregledal zelo natančno. Ne vem, če ga je držal prav ali narobe, rekel pa je, da je vse v redu. Toda Belgradčan ni imel pri sebi nobene legitimacije in orožnik ga je izpraševal simo in onamo in malo je manjkalo, da ga ni aretirali. To bedasto žandarjevo postopanje mi je pokvarilo vse veselje in iz Beograda sem odnesel slab vtis.

Zopet v vlak in vozimo se petnajst ur do Zagreba. Vozil je počasi.

V Zagrebu je vse drugače kot v Beogradu. Mesto je čisto, lepo in prebivalci oblečeni sport. Ulice moderno tlakovane, izločene na okna kakor v Berlinu so opremljena okuano. Ko sem si površno ogledal Zagreb in obiskal par čevljarških delavnic, sem se tisti dan odkuril v Karlovec.

V Karlovcu sem prespal pri gostilničarju Videniku, svojem starem prijatelju, ki je pred vojno imel gostilno "Pri zlati kroni" v Metliki. Po vojni pa se je marsikaj preokrenilo in jaz sem že v Ameriki izvedel, da se je Videnik preselil v Karlovec. Njegov sin je v Evanstonu, Ill. (severno čikaško predmestje), kjer je uposlen za manažerja v nekem večjem hotelu. Tega nisem vedel, dokler mi ni povedal njegov oče v Karlovcu.

(Dalje prihodnjik.)

Prizor iz Ljubljano

Ljubljanski magistrat. Starinsko poslopje, ki so ga nedavno restavriral. Kratki, kratki hodniki. Polno vrat, na njih številke, napis: "Uradne ure ob . . . sicer ne sprejemamo," imena šefov, imena oddelkov: Stanovanjski oddelak, Socialno-politični urad itd.

Na enem teh hodnikov je zajokalo. Joka in solza so v večini uradov vajeni, vendar je to že nekaj takega, da je vredno pogledati. Zajokalo je. Uradniki so postali radovedni, uradni obrazi so postali radovedni, odložili so stroge krinke, telesa se zapustila uradno mesto ob okencih . . .

Na vratih so se pokazali uradniki in uradnice ter gledali, od kod ta jok.

Našli so pa hodniku dva otroka: prvi okrog 3 leta, drugi okrog enega leta. Punčki. Prva je znala že hoditi, seveda, druga pa je kobacala po vseh štirih in jokala, kobacala po betonu in jokala.

Ljudje so se zbirali.

Uradniki: ti so mislili: kakšni stranki pa sta to? Pa spet: Neverjetno, kako brez srca so danes matere. Takihle punčk pa vendar ne gre puščati samih po mestu!

Zgržali so se.

Drugi so se spet čudili, pa so vprašali: Ja, kje imata pa mater?

Ne, matere ni bilo nikjer. Punčki sta bili sami.

Pa zakaj potem gre? Pokaj sta prišli?

Pa imajo uradniki tudi še na hodniku in celo doma uradni pogled. Pa je eden teh natančnih povprašal samega sebe: "Mogoče imata pa kakšen akt, ki bi ga radi vložili. Kakšno prošnjo? Ljudje vendar prihajajo v urade s papirji, da dobijo spet papirje, ki jim pravimo: rešitev prošnje. Brez papirjev vendar ne sme nihče sem k nam. V urad!"

Stopli je bliže ter res zagledal v rokah starejših punčk papir. Aha, saj sem rekel, prošnja bo. Brez papirja vendar . . .

Vzel je punčki listek iz rok in prebral: "Prihajala sem na magistrat prositi podpore za otroka, nimam je dobila, beračila sem, pa ju imate zdaj tu, kar sama sem pustila, oba svoja otroka. Kakršna že sta . . ."

Uradnik se je prvi hip ujezil: Za vraga vendar, takšnih aktov vendar nikoli ne prejemamo. Saj sem že nad deset let tu, vse vzorce raznih papirjev poznam, ampak . . . Ne, tega akta vendar ne moremo vpisati, tega akta vendar ne moremo dati v noben fascikel.

Najprej se je ujezil nad papirjem. Potem se je ujezil pa nad materjo:

"Da more kar takole pustiti svoja dva otroka, da le more! Strašna je sirovost današnjih ljudi. No mi . . ."

In potem je kadil dobri vzgo-

jenosti uradniških familij, kjer se kaj takega ne bi moglo zgoditi.

Tisti listek v otrokovih rokah ni bila prošnja, ni bil sploh nikak od gosposke predpisan akt. Zato uradniki prvi čas niso vedeli, kaj bi z otrokoma. Ščasoma pa so se le zavedeli, da je treba tudi takale dva človečka smatrati vsaj za enako vredna kakor uradne papirje — in so sklenili, da pošljejo otroka v Dečji dom, ki stoji v neki bolj stranski ulici v Ljubljani. Poslali so jih tja, policijo pa (seveda policijo!) obvestili o vsem tem dogodku ter zaprosili, naj najde brezsrčno mater.

Otroka sta zdaj v Dečjem domu, Hranijo ju in izprašujejo, kje imata mater. A-ne zvedo ničesar. Le kadar privozi mimo škropilni avto, plane starejša punčka k oknu ter kliče "Ata, ata . . ."

Pa šofer škropilnega avta ni njun oče.

Kje jima je oče in kje mati? Počakajmo. Policija je gotovo "že na sledu" . . .

VAŽNO NAZNAVILLO!

Važno naznavilo za spremembo vašega naslova. Pošta namenjena na vaš naslov zahteva sedaj dvojno postrebo in se kaj lahko pripeti, da ne bo točno dostavljena, kakor bi se to zgodilo, ako bi imeli vaš pravi naslov.

Vi lahko omogočite točnost pošto postrebo vašega pismenstva s tem, da daste NOVI naslov vsem vašim dopisovalcem in čimurkarjem, na katerih čimurke sta naročeni in vao drugo korespondenco namenjeno vam.

Nalok zato naročene poštno kartice (Form 22-B) se dobe na zahtevo od pošte brezplačno. Poljite eno tak kart in vaš NOVI naslov vsem vašim dopisovalcem, čimurkarjem, bankam, društvenim tajnikom, klubom in povzročite vaše tiakovine s pravim NOVI naslovom.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Fe sklopa 9. redne konvencije ne sedaj lahko naročite na list Prosveta in priložite eden, dva ali tri člani in ta omaga naslova k ed naročnin. List Prosveta stane na vao enako, sa člani ali nečlane \$4.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to priložito k naročnin. Mi priložimo enega, dva ali tri člani k eno družino k ed naročnin. Torej sedaj ni vroča, reči, da je list predrag za člani S. N. P. J. List Prosveta je vao lastnina in gotovo k skore v vaši družini nakide, ki bi rad šital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je: Za Zdrul. državo in Kanado \$6.00 Za Člone in Chicago \$6.00

1 tednik in..... 6.00 1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 12.00 2 tednika in..... 12.00
3 tednika in..... 18.00 3 tednika in..... 18.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebne vaoze denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveta, list, ki je vao lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo morali tisti član in dotična družina, ki je tako skupno naročila na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vaozo lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu sniti datum sa to vaozo listu.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo poljiam naročnino za list Prosveta vaoze \$.....

Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnin od sledočih članov moji družine:

Ime..... Čl. družina št.....

Ime..... Čl. družina št.....

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake H4. v slovenskem, hrvaškem, slovanski, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vaa pojasnila daje vodstvo tiskarne Come smerna, unjako delo prve vrste

ESNA po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA